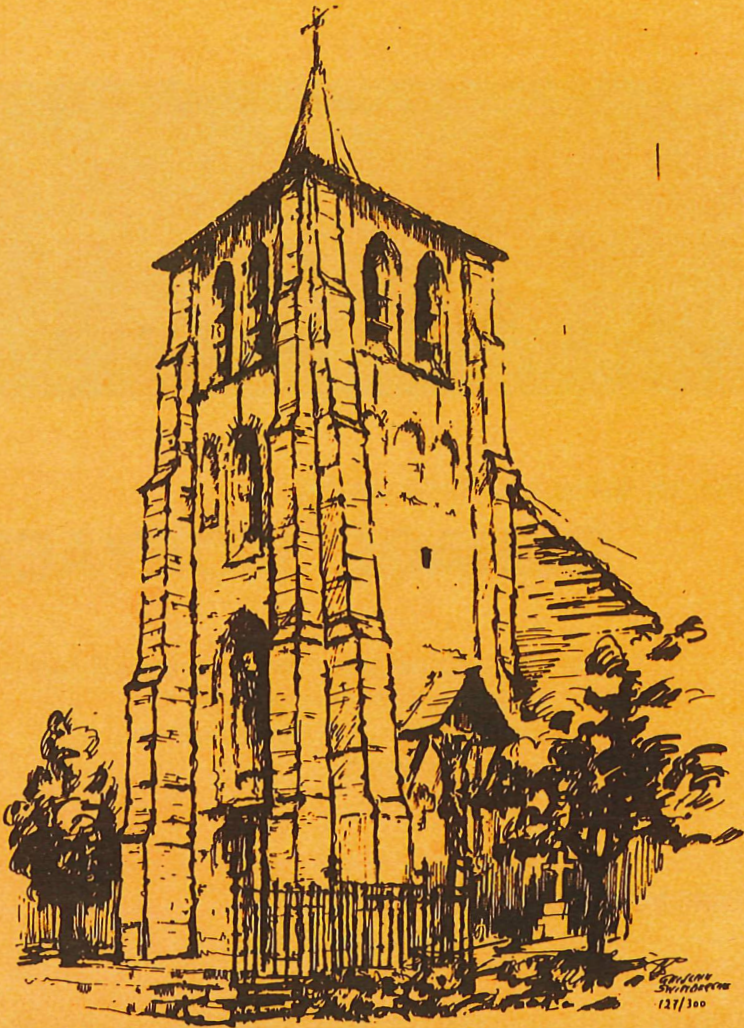

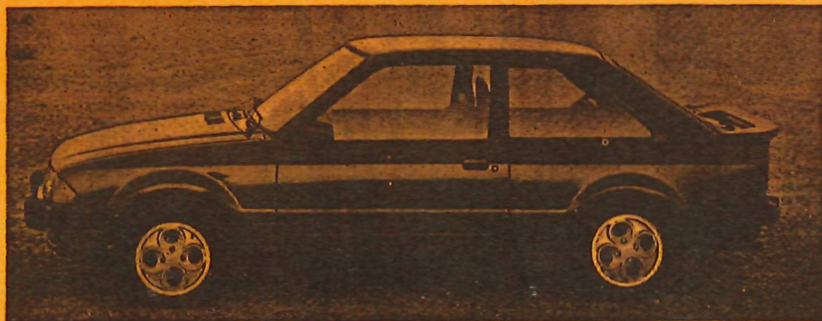
ZILLEGHEM

San Jero
Sint-Hedera
127/300

HET IS GOED RIJDEN MET FORD

Omdat hij zo voordelig is in onderhoud.
zo compleet is.
zo goedkoop is van onderdelen.

Steek eens uw licht op bij

GARAGE MOEYAERT

voor aankoop van een nieuwe of tweedehands wagen
onderhoud en herstellingen
montage van L.P. Gasinstallaties
carrosseriewerk

U zult tevreden zijn !

Torhoutsesteenweg 339

8211 Veldegem

Tel. 27.72.44

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING VOOR HEEMKUNDE
EN GESCHIEDENIS "P A S T O O R R O N S E"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

2DE JAARGANG NR 1

REDACTIE EN BEHEER:

Willy Peirsegaele St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem
Géry Cappon Schattingbeekstraat 3 Zedelgem
Patrick Arnou Groenestraat 55 Zedelgem
Victor Deceuninck Groenestraat 29 Zedelgem
Jules Pollet Sint-Elooistraat 16 Zedelgem
Leon Claeys Ruddervoordsestraat 40 Zedelgem
Jozef Vandenbroucke Kon. Albertstraat 2 Veldegem
Gaston Commeyne Rembertstraat 6 Veldegem

Studies verschenen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit tijd-
schrift en de auteur.

Jaarabonnement: 200 F
P.C.R. 001-0771018-41 van
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Verantw. Uitgever: Willy Peirsegaele, St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem

I N H O U D

De zaak François Rosseel (2de deel)	(Patrick Arnou)	p 2
In memoriam pastoor Rafael Dufort	(Willy Peirsegaele)	25
Vroeger en nu	(Willy Peirsegaele)	26
Koninklijk peterschap te Zedelgem, anno 1882: Leopold Denoo (1882-1937)	(Urbain Naert)	28
Een wolf gedood te Zedelgem	(Jules Pollet)	31

DE ZAAK FRANCOIS ROSSEEL
2DE DEEL

PATRICK ARNOU

François Rosseel werd geboren te Zedelgem op 28 april 1818 om 23 uur 's avonds. Zijn vader was Pieter, Louis Rosseel, 32 jaar oud en afkomstig van Ruddervoorde. Zijn moeder was Anna Cools, 25 jaar en geboortig van Zedelgem zelf. De Rosseels waren over het algemeen kleine bezitters en fijne werklieden waarvan enkelen konden schrijven, in het begin van de 19de eeuw zeker nog vrij zeldzaam. Pieter Rosseel woonde met zijn gezin in de Groenestraat, op nr. 23, naast Jan Vandekerckhove-Vandenbussche. Het gezin baatte er het hofstedeke uit, dat trouwens nog steeds bestaat (nu: Groenestraat 99 en bewoond door E. Vanhoutte-Dhondt). Er was zelfs een inwonende dienstknecht: Charles Calus.

Pieter Rosseel had vele kinderen; François was één der oudsten. Hij was altijd een haantje de voorste geweest en kon niet te best opschieten met vader Rosseel, die een streng man was. Pieter Rosseel was immers geruime tijd militair geweest en aan gehoorzamen gewend. Het werd dra duidelijk dat het stille landleven te Zedelgem François niet kon bekoren. Hij hield meer van wijn en vrouwtjes en op deze terreinen had Zedelgem niet bijster veel te bieden. François leerde dan maar timmeren bij een oom van hem en trok naar de steden om aan werk te geraken. Het frivole stadsleven trok hem aan en het is daar dat hij zijn vrouw leerde kennen. Deze was de verlopen dochter uit een zeer aanzienlijke Nederlandse familie. Na korte tijd huwde ze met François en samen vestigden ze zich te Brussel.

De economische crisis kondigde zich echter aan en François vond nog moeilijk

werk. Man en vrouw besloten in de Rue des Cailles een prostitutiehuis open te houden, genaamd "Le Cornet". Maar het huis kreeg niet de verwachte belangstelling en het echtpaar moest verhuizen. Ze vonden een klein huisje aan de Anderlechtse poort, eigendom van de Evenepoels. Vrouwe Rosseel zou er een ontuchthuis drijven, terwijl François opnieuw zou proberen te werken als timmerman. Hij vond inderdaad werk bij schrijnwerker Van Begin in het Quartier-Louise.

In die buurt was hij nogal bekend en men noemde er hem "De Rode Klakke", naar het hoofddeksel dat hij altijd droeg. Hij bleef een vriend van vertier en vrouwtjes, doch zijn armoede deed hem matigen. Velen vertrouwden hem niet, ze noemden hem "een dobbel jongen", sluw als een vos, maar onberekenbaar. Van gestalte eerder klein, heeft hij pikzwarte ogen waarin een vreemd vuur brandt. Ondanks de afschrikwekkende beschrijvingen in sommige kranten na de moord, moet hij een vrij charmant uiterlijk gehad hebben. Hij had ravenzwart haar, was welgespierd, krachtig en lenig en zag er stoer en mannelijk uit. Op vele vrouwen, ook in hogere kringen oefende hij een mysterieuze aantrekkingskracht uit. Daarbij was hij enorm sluw en kon zich aan iedere situatie aanpassen.

Zijn zaken lopen evenwel nooit schitterend en Juffr. Evenepoel krijgt weinig huurgelden te zien. Zij laat dreigen met uitzetting. In die periode komt Rosseel Vandeplas tegen, ook een geruïneerde figuur, een "schelen bakker", die aangehouden is geweest om zijn eigen bakkerij in lichte laaie te hebben gezet, na hoog te hebben verzekerd, doch is vrijgelaten wegens gebrek aan bewijs. Ook Vandeplas is oud-huurder van Juffr. Evenepoel.

Na 2 september 1847 gaat het beiden plots veel beter. Rosseel begint tijdens en na het werk glazen "lambic" te drinken en zelfs te trakteren. Zijn werkmakers zeggen al lachend dat hij zeker het Evenepoelfortuin heeft. In vergelijking is hij echter wel veel spaarzamer dan Vandeplas, die de francs rond zich strooit. Na enkele weken geeft Rosseel zijn werk op en trekt met zijn vrouw naar Brugge, waar hij in de Langestraat een café overneemt. Intussen heeft hij reeds één kind en zijn vrouw is opnieuw zwanger.

Om haar werk te verlichten neemt hij een meid aan, Antoinette Berchmans. Hij schiet goed op met die meid en achter de rug van haar lief, een kurassier, en zijn vrouw, houden ze er een amoureuze relatie op na. Het is aan die kurassier dat hij enkele malen gouden voorwerpen toont en vraagt hoe die te smelten of te verkopen.

Op 16 november 1847 wordt hij dan aangehouden, samen met zijn vrouw en de meid. 's Anderendaags worden ze met de trein naar Brussel overgebracht. Een oom van Rosseel, Jean Rosseel, die te Sint-Andries woont, wordt eveneens aangehouden en opgesloten. Na vijf uur ondervragingen legt Rosseel volledige bekentenissen af !

Zijn versie van de feiten, aan onderzoeksrechter Louvat verstrekt, komt hierop neer. Kort vóór 20 augustus 1847 hadden Rosseel en Vandenplas het plan opgevat ergens een slag te slaan. Rosseel had trouwens een paspoort voor de vreemde aangevraagd voor die 20e augustus. Hun aandacht viel op de Evenepoels. Beiden waren oud-huurder of huurder en kenden de rijkdom van hun huisbazen. Er werd dagelijks overleg gepleegd en op 1 september, daags voor de moord, was hun plan klaar.

Rosseel zou zich het eerst aandienen, zogezegd om zijn achterstallige huur te betalen. Bij juffrouw Evenpoel gekomen zou hij deze koelweg vermoorden. Intussen zou Vandenplas aanbellen, zogezegd om een huis te huren. Deze zou de meid neerslaan. Dus reeds vanaf het begin zat de bedoeling voor, zowel Juffr. Evenpoel als de meid het leven te benemen. Men wist evenwel niet dat er twee meiden in huis waren. Rosseel zou een dolkmes gebruiken; Vandenplas een hamer met dit doel ontvreemd bij zijn toenmalige huisbaas, J.B. Vandenhove uit het Quartier-Louise.

Op 2 september, even na half acht, belt Rosseel dus aan bij de Evenepoels. Een meid opent en Rosseel zegt dat hij komt om zijn achterstallige huur te betalen. Hij vraagt ook of juffrouw Evenpoel alleen is; hij wil haar immers niet storen. De meid laat Rosseel beneden wachten en gaat eerst zien of de juffrouw hem kan ontvangen. Dit blijkt zo te zijn en Rosseel wordt

verzocht mee naar boven te komen. In een eetkamer op de eerste verdieping is juffrouw Evenepoel bezig haar boekhouding in orde te brengen. Rosseel excuseert zich dat hij zo laat is met de huur, doch hangt een verhaal op van ongelukken die hem zijn overkomen, zodat het hem aan geld ontbreekt. Hij rekt dit verhaal een beetje, want het afgesproken teken met Vandenplas is, dat, indien hij meer dan vijf minuten binnen blijft, de kust veilig is.

De vijf minuten gaan voorbij en Vandenplas belt op zijn beurt aan, zagezegd om een huisje te huren. Dit is het teken waarop Rosseel juffrouw Evenepoel moet neersteken. Hij durft echter niet en geraakt in paniek. Hij maakt zijn verhaal vlug af en zegt nu geen geld bij zich te hebben, maar morgen terug te zullen komen, waarna hij vlug de plaat poetst. Juffrouw Evenepoel zegt nog dat ze de rekening zal klaarmaken. Beneden treft hij Vandenplas aan, die de meiden reeds heeft neergeklopt met zijn hamer; Marie-Thérèse Desain, onmiddellijk nadat ze de poort had gesloten toen hij binnenkwam en Marie-Anne Smeets, de kokkin, in de gang nabij de keuken. Vandenplas wist niet dat er twee meiden waren en was door de kokkin, die op het gerucht aan de poort kwam afgelopen, in de gang verrast geworden. Hij had haar echter te pakken gekregen en haar een extra-zware klop gegeven met zijn hamer. Rosseel komt de trap af en Vandenplas vraagt hem onmiddellijk of juffrouw Evenepoel ook al afgemaakt is. Als Rosseel ontkent, roept Vandenplas hem

Het geboortehuis van François Rosseel.

toe: "lafbek" en schiet naar boven. Rosseel, die niet ten achter wil blijven, hervat moed en loopt mee. Juffrouw Evenepoel, die ook lawaai gehoord heeft, staat reeds recht om te komen kijken als Rosseel en Vandenplas binnenstormen. Ontsteld roept Henriette Evenepoel: "Wat is dat? Wat is dat?" Rosseel antwoordt: "Dit is mijn vriend. We komen U onmiddellijk betalen..." Beiden werpen ze zich op haar. Vandenplas slaat ze neer met zijn hamer. Juffrouw Evenepoel stoot nog twee kreten uit en valt dan neer. Rosseel haalt zijn dolkmes boven en snijdt haar de keel over. Beneden liggen de twee meiden nog te reutelen. Rosseel, die wil tonen dat hij geen lafaard is, spoedt zich naar beneden en snijdt ze beiden ook de keel over. Rosseel sleurt hierop het lijk van het meisje Desain van bij de poort naar het was-hok. Vandenplas doet hetzelfde met de onherkenbaar verminkte Smeets.

Onmiddellijk erna slaan ze aan het plunderen. Met breekijzers breken ze kasten en laden open. De buit is werkelijk enorm. Een klein fortuin in geld, goud en diamanten wordt meegenomen. Een weinig voor 21 u verlaten ze het huis, na er zich van vergewist te hebben dat niemand op het plein passeert. Het begint reeds te schemeren. De hele onderneming heeft ongeveer een uur en een kwartier geduurd.

Het geld wordt dadelijk verdeeld. Er zijn 945 Hollandse florijnen in goud en zilverstukken. Op zichzelf reeds een fortuin. De andere voorwerpen: uurwerken, gouden kettingen en spelden, schoengespen, koffielepels en enkele diamanten worden door Rosseel meegenomen. Die zal ze pogen te smelten of te verkopen en dan regelmatig de helft van de opbrengst aan Vandeplas toesturen.

Het is werkelijk perfect gegaan. Niemand vermoedt iets. Rosseel besluit niet naar het buitenland te vluchten, maar trekt naar Brugge, waar hij samen met zijn zwangere vrouw en zijn kind een café overneemt in de Langestraat. Hij probeert wat goud en zilver te smelten, doch zonder groot succes. Daarom vraagt hij aan de kurassier, die met zijn nieuwe meid flirt, of hij niet weet hoe goud of zilver te smelten of te verkopen. Deze onvoorzichtigheid kwam hem duur te staan.

Intussen leert hij eind oktober een uitweg kennen: Sluis ! In dit Nederlandse grensstadje wonen enkele verdachte handelaars, meestal Joden. In ruil voor grote winsten kopen zij ook wel gestolen goederen op. Rosseel trekt dan ook op 27 oktober voor het eerst naar Sluis met de postkoets. Zijn meid, Antoinette Berchmans, verbergt de gouden voorwerpen op haar borst. Rosseel, die een heimelijke amoureuze liaison met haar houdt, heeft haar gezegd dat zijn vrouw er niet mag van weten. Zij slagen erin de zaken te verkopen bij een zekere weduwe Leenhouts, die er hen 89 franken en 24 centiemen voor geeft. Rosseel stuurt de dag erop, 28 oktober, 50 fr. per postmandaat aan Vandenplas. In een begeleidende brief zegt hij maar 50 fr. te hebben gekregen, en die volledig aan hem voor te schieten. Hij zal proberen de volgende week nogmaals 50 fr. te sturen, maar dit is nog niet zeker. "Ik kan de menschen niet forceeren", besluit hij.

De volgende week komt er inderdaad niets en Vandenplas wordt ongeduldig. Hij aarzelt niet om zelf naar Brugge te gaan om te zien hoe de zaken er voorzitten. Op 6 november komt hij aan, maar Rosseel belooft hem geld binnen enkele dagen. Vandenplas besluit te blijven tot het er is en op 8 november trekt Rosseel, opnieuw met Berchmans, naar Sluis. Vandenplas zal zich intussen wat amuzeren en trekt erop uit in het Brugse. Na een dag vertier te Landegem en te Zomergem, in jong vrouwelijk gezelschap, overnacht hij de nacht van acht op negen november in café "La Belle-Vue" van Colette Misot, niet ver van de spoorweg te Landegem. Hij heeft echter geen geld genoeg meer bij zich om alle onkosten te betalen en komt 3 fr. tekort. Daarom laat hij zijn nieuwe paraplu als pand achter, maar belooft hem 's anderendaags zeker te komen afhalen, want hij moet naar Brugge om een wissel van 650 fr. te incasseren.

Rosseel was er inmiddels in geslaagd bij de Jood Abraham Lévy te Sluis, voor 740 fr. te verkopen. Hiervan geeft hij er 400 aan Vandenplas. Deze vertrekt op 10 november weer naar Landegem, betaalt de 3 fr., krijgt zijn paraplu terug en drinkt er nog vijf flessen wijn leeg, samen met enkele aanwezigen, terwijl hij op de trein voor Brussel wacht, zijn zakken vol met vijf frankstukken.

Tot zover het verhaal van François Rosseel. Vandenplas wordt met Rosseel geconfronteerd, doch blijft ontkennen. Hij weet nergens niets van, hij was er niet bij. Rosseel, die beseft dat de zaak verkeken is, verleent nu zijn volle medewerking. Hij vertelt aan de speurders waar ze bij hem thuis nog gestolen goed kunnen vinden. En inderdaad, onderzoeksrechter Vercauteren en substituut Verplancke van Brugge vinden o.a. vijf horloges. Nu het duidelijk is dat men op het goede spoor zit, schiet de gerechtelijke molen volop in gang. Men onderzoekt het huis Evenepoel opnieuw en het blijkt dat de bladzijde van het rekeningenboek, waarin juffrouw Evenepoel werkte toen ze werd neergeslagen, en waarop trouwens enkele bloedvlekken zaten, de rekeningen bevat van François Rosseel !

Op 22 november brengt men Rosseel terug naar Brugge. Hij toont uit eigen beweging nog koffielepels, enkele diamanten en halskettingen, die hij met zorg in zijn kelder en op zijn graanzolder had verstopt. Enkele ervan waren door Mevr. Rosseel, of door de meid Berchmans gedragen. Deze voorwerpen worden door de heer Evenepoel herkend als toebehorende aan zijn vermoorde zuster. Substituut Baude van het parket te Brussel komt zijn intrek nemen te Brugge om er de opzoekingen te coördineren. Ook te Zedelgem komt men zoeken, doch de familie Pieter Rosseel weet niets. François was zijn vroegere familie ontgroeid en had er bijna geen contact meer mee. Wel verdenkt men er Jean Rosseel, een oom van François die te Sint-Andries woont, van een deel van de gestolen buit te hebben geheeld en verkocht. Jean Rosseel is kort na François aangehouden en opgesloten. Politiecommissaris Moenaert en hoofdagent Caluwé van de Brugse politie begeben zich naar Sluis om er het onderzoek te leiden. Ze worden geholpen door de Nederlandse politie en vooral door de Nederlandse vrederechter van Sluis. Weduwe Leenhouts wordt gevat; de Jood Lévy is op de vlucht. Een meisje wordt te Brugge aangehouden voor heling, maar enkele dagen later weer vrijgelaten. Ook Jean Rosseel wordt op 25 november vrijgelaten, na getuigenissen uit Sluis, dat hij er niets mee te maken had. In de gevangenis verblijven nu nog Rosseel, Vandenplas, de vrouw van Rosseel en de meid.

Op 25 november brent men Rosseel weer over naar Brussel, waar hij op 26 en 28 november gewillig de plaats en toont waar het dolkmes en hamer werden weg-

geworpen; een diepe gracht, vol water nabij de Anderlechtse poort. Na dregingswerken vindt men de moordwapens terug. Rosseel, die eerst beweerde niet de minste spijt te hebben, wordt nu in zijn cel door een priester bewerkt. Al gauw vertoont hij een "oprecht" berouw en begint zelfs te bidden in zijn cel. Op 3 december laat hij weten dat hij beseft dat hem alleen nog de dood wacht en hij voegt er aan toe: "Beter nu dan morgen!" Op 29 november had intussen de wedersamenstelling van de misdaad plaats gevonden.

De vrouw van Rosseel blijft nog steeds haar onschuld volhouden. En hier grijpt iets zeer eigenaardigs plaats. De eerste dagen wordt ze in de kranten afgeschilderd als een vulgaire, laag-bij-de-grondse straathoer. Het feit dat ze hoogzwanger is van haar tweede kind schijnt niemand te deren. Doch dan sijpelt plots het bericht door dat ze de dochter is van een geziene Hollandse familie. Haar broer is zelfs een zeer gerespecteerd overste van een religieuze congregatie te Breda. Opvallend is dat nu nergens meer namen worden genoemd. Ook de feiten veranderen: van gewone prostitutie wordt ze nu een arme vrouw, in een moment van zwakte verleid door het monster François Rosseel. Overal kan men dan lezen hoe ze, tegen haar wil in, door slagen en ellende tot de prostitutie is gedwongen. In plaats van mededaderes wordt ze een nieuw slachtoffer. Op 9 december wordt ze, na Hollandse en geestelijke druk, vrijgelaten. Ze wordt toegelaten nog eenmaal haar man te zien. Het weerzien is hartverscheurend. Beiden wenen overvloedig. Rosseel vraagt op zijn knieën vergiffenis. Ze verklaart nog steeds van hem te houden. Na dit korte onderhoud vertrekt ze met haar driejarig kind onmiddellijk naar haar familie in Nederland. Over haar spreekt niemand meer...

Ook de meid, Antoinette Berchmans, wordt kort erop losgelaten. Het meisje was pas één maand in dienst bij Rosseel. Hij had een verhouding met haar en ging er nog mee uit de avond voor zijn aanhouding. Ze dacht werkelijk dat ze moest meehelpen om de vrouw van Rosseel te bedriegen en wist niets af van de hele moordzaak. Zo blijven alleen nog Rosseel en Vandenplas, de twee hoofdfiguren, over.

VANDENPLAS nu, ontkent nog steeds iets met de hele zaak te maken te hebben. Hij verklaart dat hij de avond van de moord, 2 september, in drie drankgelegenheden heeft doorgebracht: eerst in café "Beau Site" aan het oefenplein, dan in het "Kasteel van Atnwerpen" en tenslotte in het "Brouwershuis", beiden aan de Leuvensesteenweg. In dit laatste café was er bal en hij zou maar rond 23 u naar huis zijn gegaan. Hij zou nog aangebeld hebben bij vrouwe Bulteau in Sint-Joost-ten-Noode en zou dan de nacht doorgebracht hebben bij Vandenhove, die de deur voor hem had opengedaan. Zijn verhaal blijkt, jammer genoeg voor hem, niet te kloppen. In geen enkel van de drie herbergen is er iemand die hem gezien heeft, wat eigenaardig is, want met zijn één oog valt hij vlug op. Vandenplas kan ook niemand noemen met wie hij die avond contact heeft gehad, terwijl hij nochtans op die drie plaatsen zeer bekend was. Op het bal, waar hij beweert te zijn geweest, was er zeer weinig volk en de bazin heeft zelfs als man moeten meedansen om een "quadrielle" te vormen, omdat er niet genoeg mannen waren. Van Vandenplas heeft ook daar niemand een spoor bemerkt, hoewel hij beweert er meer dan twee uur te zijn geweest ! Zowel vrouwe Bulteau als Vandenhove ontkennen ten andere Vandenplas gehoord of gezien te hebben die avond.

Maar er is meer. Vandenplas moet ook een verklaring vinden voor het geld dat Rosseel hem heeft gestuurd en gegeven. De eerste 50 fr., die hij per postwissel was toegestuurd, zijn volgens hem achterstallige betalingen voor brood dat Rosseel van hem gekocht had toen hij nog in Brussel woonde en nooit had betaald. Rosseel ontkent dit en zegt zijn brood altijd te hebben gekocht bij bakker Wetterings, die dit bevestigt. Daarenboven verklaart de oude brooddrager van Vandenplas, dat hij nooit brood heeft afgeleverd bij Rosseel, alhoewel hij veel in die straat kwam. Rosseel komt ook niet voor op het register der slechte betalers, dat Vandenplas uit de verdachte brand van zijn woning had kunnen redden. De tweede 400 fr. is nog moeilijker te verklaren. Eerst schrijft hij ze toe aan een lening, die hij niet meer hoefde terug te betalen en tenslotte bekent hij ze te hebben gestolen. Waar, wanneer en van wie weet hij niet te zeggen.

Het gerecht gaat nu zijn hele levenswandel na. Zoals reeds gezegd was hij

op 11 mei 1847 vrijgelaten bij gebrek aan bewijs wegens brandstichting in zijn eigen bakkerij, met als doel de grote verzekeringspremie in handen te krijgen. Zijn meid was hierbij omgekomen. Hij zat volledig aan de grond en verklaarde dezelfde dag nog aan twee getuigen dat hij als een vogel uit de hemel was gevallen niet wist van welk hout pijlen gemaakt. Op 16 mei leent hij een stuk van 5 fr. om voedsel te kopen. Hij geeft het nooit terug. In die dagen loopt hij rond met zelfmoordplannen, maar dan komt vrouw Bulteau hem ter hulp en geeft hem onderkomen tot midden juli. Dan gaat hij op kamer bij een zekere Pianné, die hem in augustus moet buitenzetten omdat hij de huur niet kan betalen. Hij neemt dan zijn intrek bij Vandenhove, ook een arme drommel, die hem nog 31 fr. en 93 cent schuldig is en hiervoor mag Vandenplas gratis wonen. Op 24 augustus verpandt hij zijn beste jas voor 50 centimes, de som die hij nodig heeft om eten te kopen.

En dan, na maandenlange miserie, verandert alles. Op 4 september koopt hij zijn beste jas terug. De dag erop is hij met twee jonge prostituées op de kermis te Sint-Gilles, waar hij 6 fr. en 50 cent. verteert. Kort na 2 september neemt hij zijn intrek in de "Grenade", een verdacht café in de Rue des Cailles. Op 12 september is hij te Vilvoorde, waar hij, zoals reeds gezegd, zoveel uitgeeft dat het achterdocht verwekt en men de rijkswacht verwittigt. Hij is echter al vertrokken als de rijkswachters toekomen. Op 13 en 14 september loopt hij alle Brusselse kroegen af, samen met verschillende personen, vooral André Renard en Jozef Simons. Een getuige verklaart dat ze heel wat flessen wijn en verschillende liters "faro" gedronken hebben. Overal betaalt Vandenplas met goud- of zilverstukken. De nacht van 14 op 15 september brengt hij door bij een publieke vrouw in een klein straatje in het Miniemenkwartier. De dag erop ontmoet hij in de "Grenade" Barbe Amour, een jonge prostituée uit Leuven, die hij reeds van vroeger kende. Gedurende enkele weken lopen zij samen kermissen en bals af en maken grote sier o.a. te Sint-Jans-Molenbeek en opnieuw te Vilvoorde. Eind oktober heeft hij volgens het onderzoek minstens 310 Hollandse florijnen gestolen, waarvan Vandenplas er, volgens Rosseel, 350 van had gekregen. Begin november reist hij dan naar Brugge en krijgt er nog eens 400 fr. van Rosseel. Hij gaat terug naar Brussel en besluit het nu wat kalmer aan te

doen. Hij samen met Barbe die hem gevolgd is, een rendez-vous en prostitutiehuis uitbouwen in de Kleine Vijfsterrenstraat, nabij de Grote Zavel. Voor het echter zover is, wordt hij op 16 november 1847 aangehouden.

Ondanks het feit dat alles tegen hem pleit, weigert Vandenplas nog steeds te bekennen. Op 31 december 1847 wordt hij geconfronteerd met Rosseel, die hem aanzet te bekennen. "Het spel is voorbij, het heeft geen zin meer" zegt Rosseel. Vandenplas blijft grimmig zwijgen. Rosseel is intussen goed op weg een vedette te worden. Niet alleen geeft hij het gerecht alle mogelijke inlichtingen, maar tevens poogt hij als een echte toneelspeler alle aandacht op zich te vestigen. Hij weet dat hij een verloren man is en zal zijn nieuwe rol meesterlijk spelen tot op het einde. Hij is nu echt een diepgelovig man. Tegen ieder die het wil horen vertelt hij dat zijn enige hoop ligt in een tweede, nieuw leven in de hemel. Hij biecht dagelijks en gaat ter communie. Hij brengt uren door al biddend in zijn cel. In alle kranten wordt over hem geschreven; hij heeft echt succes. Vooral Brusselse dames verslinden alle nieuwsjes over hem. Hij is het hoofdonderwerp van alle gesprekken, ook in de damessalons. Vele Brusselse juffrouwen uit de betere kringen zijn heimelijk verliefd op hem. Hij wordt het symbool van de echte man: hard, knap en onverschrokken. Rosseel, die voelt dat zijn komedie aantrek heeft, doet er nog enkele scheppen bovenop, zodat de pers vol staat met duizend-en-één nieuwtjes over hem. Hij ontvangt in zijn cel het bezoek van twee ambassadeurs, die te Brussel verblijven. Hij doet hen zijn levensverhaal en vertelt hoe hij zo'n monster geworden is. Een mooie, rijke dame uit de hoogste Brusselse kringen laat hem dagelijks suikergoed en fijne spijzen brengen. Soms steekt er een bosje bloemen bij. Zij wenst echter onbekend te blijven, wat begrijpelijk is, daar ze gehuwd is. Een groot kunstschilder heeft de opdracht gekregen een schilderij van de Passie van Christus te schilderen voor een grote Brusselse kerk. Rosseel poseert als model voor de beulen op de schilderij. Een andere schilder protretteert hem in opdracht van een onbekende dame. Maar nog is zijn grootste triomf niet gekomen !

Op 16 januari 1848 worden Rosseel en Vandenplas naar het Hof van Assisen

van de Provincie Brabant verwezen. Twee dagen later wordt hen de akte van inbeschuldigingstelling betekend. Er is geen enkele advocaat te vinden die hen wil verdedigen. Van ambtswege worden dan de meesters Verhaegen en Gilbert aangesteld. Zij doen het tegen hun zin en geven een zeer flauwe prestatie. Het Openbaar Ministerie zal waargenomen worden door procureur-generaal de Bavay in hoogsteigen persoon. Men stelt de jury samen. De voorzitter zal pogen het aantal getuigen onder de honderd te houden maar uiteindelijk zullen het er 125 worden ! Van overal komen begin februari persmensen en journalisten naar Brussel afgezakt voor het "Proces van de eeuw".

Het proces zelf begint op 9 februari en schiet goed op. In drie dagen worden 125 getuigen gehoord, vooral om de ontkenningen van Vandenplas te ontzenuwen. Juridisch is het proces geen vette kluif. Rosseel bekent alles en wil zich niet verdedigen; Vandenplas daarentegen ontkent, maar wordt door de getuigenissen totaal in het ongelijk gesteld. De advocaten stellen weinig of geen vragen; de procureur ook niet. Alles is duidelijk; er is niet de minste twijfel. Wie echter wel leven in het proces steekt, is Rosseel. Hij heeft besloten om van zijn laatste publieke verschijning een mooi tafereeltje te maken. Hij begint zijn daden te bekennen en aan de jury te zeggen dat ze niet anders kunnen dan hem ter dood te veroordelen. Maar hij bevestigt zijn sterk geloof in het hiernamaals. Hij roept Vandenplas op ook te bekennen, want anders zal hij niet alleen dit, doch ook zijn toekomstig leven verliezen. Dagelijks roept hij Vandenplas op te bekennen, verschillende malen zelfs, soms in pathetische woorden: "Willem, we hebben samen vermoord, wees niet laf en beken, dan kunnen we samen aan een nieuw leven beginnen in het hiernamaals." Vandenplas blijft grimmig ontkennen: "Ik heb het niet gedaan".

De zaal van het Assisenhof zit iedere dag nokvol. Vooraan zitten vele dames uit de hogere kringen, die het proces stipt bijwonen en met toneelkijkers vooral Rosseel, hun held, observeren. Rosseel is zich ten zeerste bewust van de vrouwelijke belangstelling en begint iedere procesdag met een knipoogje of een kleine buiging in de richting van het publiek.

Ook tijdens de debatten richt hij zich meerdere malen tot het publiek om enkele ophefmakende verklaringen af te leggen. Enkele dames zijn zo in vervoering dat ze in de banken flauw vallen en weggedragen moeten worden. In deze romantische negentiende eeuw grijpen heel wat vrouwen dit proces aan om uit hun dagelijks eentonig leven te ontsnappen. Dat dit niet altijd naar de zin van hun echtgenoten is, hoeft niet gezegd. In menig gezin uit de betere kringen wordt Rosseel het voorwerp van echtelijke twisten. Vele mannen vinden het nu stilaan welletjes met die Rosseel. Op 17 februari 1848 verschijnt in "La Belgique Judiciaire" - toonaangevend en ernstig juridisch vakblad uit die tijd - een striemende aanklacht. Het blad weigert nog één woord over het proces te schrijven. "Het is betreurenswaardig genoeg", schrijft men, "dat zoveel dames het proces zo stipt hebben gevolgd. Dit past niet bij hun zachte aard. De felle emoties van deze monsters en hun lage activiteiten zijn ongeschikt voor de vrouwelijke charmes en delicatesses. Dit proces is een toneelspel dat Rosseel en Vandenplas opvoeren voor de Brusselse elite, doch met jammerlijke gevolgen. Zoiets is scherp te veroordelen en had niet mogen gebeuren. Sommige vrouwen maken helden van twee individuen, die niets anders zijn dan lage bandieten."

Ondanks deze scherpe, waarheidsgetrouwe uitval van "La Belgique Judiciaire", gaat de toneelopvoering verder, tot het einde toe. Vele andere kranten zoeken het sensationele, daar dit goed verkoopt. Op 11 februari, de derde procesdag, is er weer een spectaculair nieuwtje. Een zekere Henne, politieagent te Brussel, was met Vandenplas de 50 fr. die door Rosseel waren opgezonden, gaan halen in de post en had ze nadien samen met hem grotendeels helpen opdrieken. Op 11 februari 1848 pleegt hij zelfmoord door zich met zijn dienstwapen voor de kop te schieten. Hij is één der getuigen van het proces. Die dag worden de debatten gesloten. In de morgen van 12 februari, de laatste procesdag, roept Vandenplas de procureur bij zich. Hij bekent alles, maar voegt erbij dat hij niet in het publiek durft bekennen. Bij de aanvang van die procesdag meldt de procureur dit in de zaal. De voorzitter vraagt aan Vandenplas of het waar is. Hij zegt alleen: "Ja". Hierop zegt de voorzitter hem dat God hem in de andere

wereld om verantwoording zal vragen over zijn gedrag, in het bijzijn van zijn drie ongelukkige slachtoffers. Dat hij nu oprecht leed heeft over zijn daden is iets wat hem daar zeker ten goede zal komen. Het openbaar ministerie vraagt de jury bevestigend te antwoorden op de dertig aan hen gestelde vragen. De advocaten weten niet goed wat gezegd en roepen in een uiterst slecht pleidooi, alleen de goddelijke rechtvaardigheid in. Om 12 uur precies trekt de jury zich terug om de vragen te beantwoorden. Vijf vóór één is ze reeds terug; alle vragen worden positief beantwoord. Vandenplas is bleek; Rosseel glimlacht en heeft een mooi kleur. Het openbaar ministerie eist de strengste straf: de dood. De advocaten zeggen niets meer; ook de verdachten zwijgen. Het Hof trekt zich met de jury terug en is vijf minuten later al opnieuw in de zaal. François Rosseel en Willem Vandenplas worden door het Hof van Assisen van Brabant ter dood veroordeeld. Beiden horen het perfect kalm aan en worden dan weggeleid. In de zaal zijn enkele dames flauwgevallen. 's Avonds worden Rosseel en Vandenplas opnieuw in hun cel gezet. De cipiers houden hen in het oog om eventuele zelfmoordplannen te verijdelen. Maar alles blijft kalm. De volgende morgen wordt hun een ontbijt gebracht. Rosseel is stil, maar opgewekt en eet zeer smakelijk. Vandenplas daarentegen voelt zich niet zo best, hij eet niets en drinkt alleen een kop koffie zonder melk.

De dag daarop komen hun advocaten hen vragen een gratieverzoek op te stellen. Noch Vandenplas, noch Rosseel willen hierop ingaan. Dan komt de griffier vragen of ze geen cassatieverzoek willen instellen tegen het vonnis. Ook dat willen ze niet. Zondag 13 februari horen Rosseel en Vandenplas, samen met twee andere ter dood veroordeelden, Peeters, die zijn vrouw vermoord had en Van Mol, beschuldigd van vergiftiging, de heilige Mis en ontvangen de Communie.

Zaterdagmorgen 19 februari 1848, om 1 uur wordt het schavot opgetimmerd voor de Hallepoort te Brussel (die nog steeds bestaat). De onthoofding van Rosseel en Vandenplas zal plaats hebben om 9 uur 's morgens. De executie gebeurt in het openbaar, zoals nu trouwens nog steeds in ons Strafwetboek voorzien (artikelen 8 tot 11). Reeds vroeg in de morgen zijn enorme menig-

Onthoofden van Rosseel en

TREUR LIED.

STEMME: *Vrouw Venus valsch.*

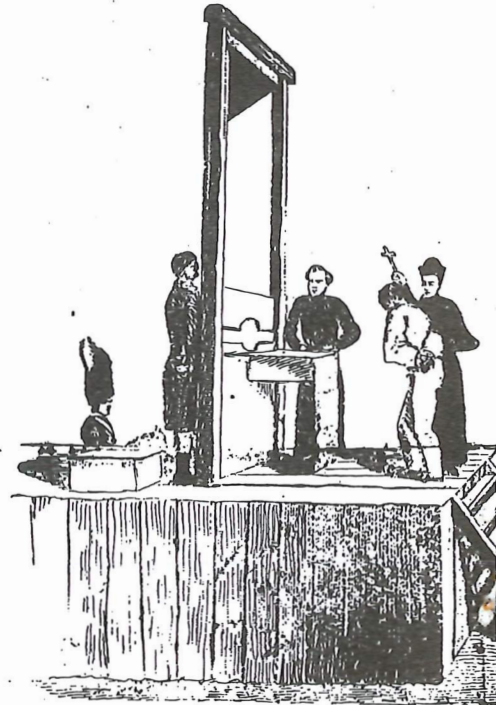
Komt groot en klein komt alle in het ronde,
Komt luyster wel niet wendicht waer dit lied,
Ik zal u een schokk'ryk verhaal verkonden,
Van een d'ylt'ig hoed' moed' ons ons gesonden.
Twee boeze menschen lieft' zich bekoren,
Om van u wat goud en voor een somme geld,
Dey veeveve sub rmechtig te vermorden,
Als zezend honden, hebben meer gev'rd

De lieden die zoo vreed'lyk konden inorden,
Is een Rosseel en een Vandenplas,
Die met het staet d'ey menschen niet doorhoorden,
Als of die misdad' een verijuste was,
Nae toeet hem in d' d'le menschen om doen komen
Hooft op en zy de k'nevevalen rond,
En hebben 'g' na en g'lyc me genomen,
Doortrapen 't bloed d' d' stroomde op den grond.

Zes wken hebben zy het geld verhanden,

VANDENPLAS.

ng en dood n Vendenplas.

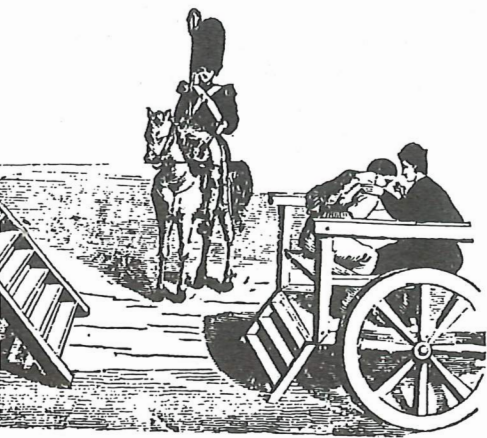
Zy hekomen hadden door de moord,
En nog had men de moorders niet gevonden.
Eik een die z's wie heeft dat gehoord!
Hoeh als m'n dacht dat alles lief verscholen,
Heeft God geweld dat alles kwam van 't licht,
Men vond die helten al het geld gestolen,
Zy hebben ook de vrede moord verrigt.

Rosseeleken die wilt zyn kriem niet liegen.
Maer Vandenplas die hoep ni alles af:
Hy denkt oerduur te onkomen aen de straf.
Maer schoon hy voor de waerheid niet wilt buigen,
Kont niet te min zyn wandebrif aen 't licht:
Men heft door hond en twintig peluygen,
boren z'n dat by de moord mede heeft verrigt.

Het liegen kan dus Vandenplas niet lozen,
Zyn misdad' as te wesen zonne klaar,
dat hy voor 't recht zich door Rosseele het raden.
Hy z's al hen schuldige regtes het te waer.
Zy moeten sterven op de guillotten.
Rogt men de ge door meesterschap gezetter:
Dat er geen moorders en meer geschien!

ROSSEEL.

ten samengetroeft voor de Hallepoort om een goed plaatsje te veroveren zodat ze alles gedetailleerd kunnen volgen. Diezelfde nacht zijn Rosseel en Vandenplas ingelicht door een priester. Ze hebben nog maar enkele uren te leven. Beiden biechten oprecht en ontvangen de absolutie. Hierna komen de beul en zijn helpers hen klaarmaken en de executiekledij aandoen. Nadien worden ze naar de celwagen gebracht, samen met een priester. De stoet zet zich in beweging. Even voor 9 u. komt het wagentje bij het schavot aangereden, omgeven door gendarmen. Aan de voet van het schavot is een immense mensenzee samengekomen, die door politie, rijks- en burgerwacht op een afstand wordt gehouden. Ook vele dames hebben eraan gehouden het einde van "hun held" bij te wonen. Vandenplas is kalm en gelaten. Rosseel lacht. Beiden knielen neer en worden gezegend. Het is nu muisstil geworden en alle leven schijnt te zijn opgehouden. Rosseel ziet nog eenmaal naar het publiek en knikt glimlachend naar de dames op de eerste rijen. Dan neemt hij vrijwillig plaats op het schavot en laat zich binden. Even later rolt zijn hoofd in de mand. Een kleine gil ontsnapt uit de mond van velen. Er is heel wat vlugzout nodig om de in onmacht gevallen dames weer bij te brengen. Vandenplas is meer bewogen, doch laat zich ook kalm doen. Even later is ook hij voor altijd het zwijgen opgelegd. Langzaam gaat de menigte uiteen. Iedereen is vrij bleek en bewogen...

Hier eindigt het verhaal van François Rosseel. Wij laten het aan de lezer over een oordeel uit te spreken. Nog vele jaren werd er in Brussel over gesproken en verteld. De marktzangers maakten er liederen van, die gedrukt en verspreid werden. Niet nodig te zeggen dat er veel afnemers waren. Maar de tijd veegt de herinneringen uit en zo verdween ook de zaak Rosseel-Vandenplas in de vergetelheid, alhoewel niet volledig. De zaak blijft immers behoren tot die reeks grote misdaden, die de meeste mensen blijven boeien door het geheimzinnige, aantrekkelijk en afstotende dat eraan vastkleeft.

Te Zedelgem was moeder Rosseel, Anna Cools, intussen al overleden. Zij heeft het allemaal niet meer moeten meemaken. Vader Rosseel bleef op zijn hoeve wonen, samen met zijn kinderen. In 1846 woonden er nog zeven thuis:

Ludovicus (24 j.), Ferdinand en Amélie (20 j.), Johannes (17 j.), Josephus en Virginie (14 j.) en Anna-Theresia (13 j.). In 1847 was vader Rosseel 61 jaar. De familie werd door het onderzoek kort verontrust, doch al gauw bleek dat zè niets met de zaak te maken hadden. Het spreekt vanzelf dat de gebeurtenissen ook te Zedelgem opschudding verwekten. Petrus Rosseel droeg zijn leed in stilte. Hij bleef op zijn hoeve wonen tot 1866. Toen verhuisde hij naar de Berkenhagestraat nr 2, bij z'n dochter Amélie, intussen getrouwd met Pieter Clarysse. Hij overleed op 81-jarige leeftijd op 8 augustus 1867.

Na het beëindigen van de opzoekingen zijn wij te Brussel gaan zien welke getuigen er nog resten van deze zaak. De Place Saint-Géry, het toneel van de misdaad, werd vanaf 1870 ingrijpend gewijzigd. De overkoepeling in 1871 van de Zenne, die het plein langs de twee zijden omspoelde, was het definitieve begin van een vrijwel volledige ombouw. De oude huizen, ook dat van de Evenepoels, verdwenen voor nieuwe burgerhuizen uit de tijd. Alleen langs de zijde van de Grote Eilandstraat treffen we nog enkele overgebleven oude huizen aan. Ook het plein zelf is in feite verdwenen. Ten behoeve van de marktdagen werd er in 1881 een overdekte markt gebouwd, die het plein volledig overdekt. De hele buurt is sindsdien wat verval len en geeft nu eerder een slechte indruk. Van het deftige, rustige burgersplein uit 1847 is dus slechts bitter weinig overgebleven. Het nabijgelegen kerkje van Notre-Dame de Bonsecours, waar de rouwdiensten gehouden werden, is wel nog in ongeveer dezelfde toestand als vroeger, zowel wat gebouw als meubilair betreft.

De mooiste overblijvende getuige van deze zaak, ligt evenwel op het kerkhof te Laken. Daar werden zowat alle belangrijke personen van het Brusselse uit de 19de eeuw begraven. Een bezoek loont zeker de moeite. Het is een nooit geziene verzameling van beeldhouwwerkjes in marmer, arduin en brons. Na lang zoeken en met de hulp van de stedelijke begrafenisdiensten van Brussel, die we hierbij van harte danken, vonden we het graf terug van Mevrouw Evenepoel. Het graf met concessienummer 1298, ligt op de achtste weg van perk 9B, vlakbij het koor van de oude kerk, dat op het kerkhof is

blijven staan na de bouw van de nieuwe koninklijke grafkerk. Naast elkaar, in twee rijen, liggen dertien ongeveer gelijke graven, alle van de familie Evenepoel. Het oudste dateert van het einde van de 18de eeuw, het jongste van 1911. De graven zijn allemaal sober, maar toch waardig opgevat. Jufvrouw Evenepoels graf ligt het tweede van links in de tweede rij. Het graf bestaat uit een schuin aflopende plaat met bovenaan een kruis en dan de tekst: "A la mémoire de Mademoiselle Henriette-Jeanne-Marie Evenepoel, décédée à Bruxelles le 2 septembre 1847". Het geschrift is moeilijk leesbaar geworden. Het graf zelf is omringd geweest door 6 gietijzeren paaltjes met kettingen onderling verbonden. Drie ervan zijn reeds verdwenen. Onderaan op de plaat staat nog: "Concession à perpétuité".

Te Zedelgem resten ons nog het geboortehuis van François Rosseel (Groenestraat 99) en zijn geboorteakte, die berust op de burgerlijke stand.

Dit was het verhaal van één der beroemdste en beruchtste Zedelgennaren uit de negentiende eeuw. Wij hopen, geachte lezer, dat U het de moeite vond zolang met ons mee te gaan. In bijlage vindt u nog twee van de beste marktliederen gemaakt over de moord, alsook een korte uiteenzetting van onze ook nog heden van kracht zijnde Belgische regeling van de doodstraf.

BIJLAGE 1: De zaak Rosseel in het marktlied.

De zaak Rosseel wekte natuurlijk grote beroering bij het breed publiek. De liedjeszangers, die toen nog zeer bekende figuren waren op markten en kermissen, maakten er dankbaar gebruik van om er liedjes over te maken en deze te laten drukken. De tekstblaadjes gingen als warme broodjes van de hand. Temeer daar de gewone mensen toen nog geen krant hadden en deze liedjes eigenlijk een soort nieuwsberichten vormden.

We laten hier twee leiders afdrukken uit die periode, maar er zijn nog ontelbare andere.

1. "Treurig liedeken op de vrede moord"

Het liedjesblad werd in 1847 gedrukt bij L. van Paemel, nog voor Rosseel en Vandenplas waren aangehouden. Het biedt het relaas van de moord en

drukt de hoop uit dat de daders zullen gevat worden. Het blaadje berust nu in het Stadsarchief te Mechelen.

"Komt vrienden en luistert in de rondes,
wat er onlangs in Brussel is geschied,
Een drydobbel moord zal ik U verkonden,
Zyt aendachtig naer myn treurig lied.
Zeker joffrouw met twee dienstboden 't huys gebleven
Zyn gevonden in hun bloed versmagt,
De Vreedheyd doe ons schudde en beven,
Nooit en heeft men op het aerdryk dat gehoord.

De moordenaers die hadde het wel vernomen,
Den Mynheer en knecht waeren uytgegaen,
Zy waren stiel in huys gekomen,
En hebben deze schrikkeelyk moorden begaen.
Den grooten hond hebben zy ook aen het leven gebragt,
De twee dienstmeyden in hun bloed versmagt,
Zy hebben hun naar juffrouws kamer begeven,
En haar doen sterven op stande voet.

Den knecht is in het huys gekomen,
Denkt eens wat een droevig toneel dat hy daer zag,
Hy riep al schudden en beven,
Ach ! Goeden God wil my bystaen.
De knecht is spoedig om de wet gegaen,
Zy hebben alles gevisiteert,
En zagen dat juffrouw en de dienstmeyden,
hun lichaam was door stekken en door sneden.

De vreedde barbaers hebben veel mede genomen,
Geld, juweelen en groote schat,
En daer naer hebben zy den vlugt genomen,
Tot dat zy zullen komen in den regters hand.
Dan zullen zy hun leven moeten laten,

Op het schavot en mes der guillotin,
Het zal voor ieder een exempel zyn,
Voor al die naar hun zullen gaen zien."

2. "Treurlied"

Dit liedjesblad werd uitgegeven in 1848 bij Gambin uit de Hoogstraat te Brussel, naar aanleiding van de onthoofding van Rosseel en Vandenplas. Dit blad was fraai samengesteld met de prentten van Rosseel en Vandenplas naast het "Treurlied", eronder een scène van de executie, en pas daaronder het verhaal van "de laatste uren der gecondamneerden" (zie illustratie bij dit artikel). Het lied werd gezongen op de wijze van "Vrouw Venus valsch", een toenmalig goedgekend volkslied.

"Komt groot en kleyn, komt alle in de ronde,
Komt luyster wel met aendacht naer dit lied,
Ik zal U een schrikkelijk verhael verkonde,
Van een drydubbel moord onslangs geschied.
Twee booze menschen lieten zich bekoren,
Om voor wat goud en voor een somme geld,
Dry vrouwen onbermertig te vermooren
Als razend honden, hebben neergeveld.

De lieden die zoo vreedelyk konden moorden,
Is een Rosseel en eenen Vandenplas,
Die met het stael dry menschen 't hert doorboorden
Als of die misdaed eene verdienste was.
Naer door hun moord de menschen om doen komen,
Doorliepen zy de kamers allen rond,
En hebben 't goud en zilver mē genomen,
Doortrapten 't bloed dat stroomde op den grond.

Zes weken hebben zy het geld verslonden,
Zy bekomen hadden door de moord,
En nog had men de moorders niet gevonden,
Elk aen die zy: wie heeft dat gehoord !

Doch als men dacht dat alles bleef verscholen,
Heeft God gewild dat alles kwam aen 't licht,
Men vond die hebben al het geld gestolen,
Zy hebben ook de vrede moord verrigt.

Rosseel alleen die wilt zyn kriem niet liegen
Maer Vandenplas die loogend alles af:
Hy denkt daerdoor te ontkomen aen de straf,
Maer schoon hy voor de waerheyd niet wilt buygen,
Komt niet te min zyn wanbedryf aan 't licht;
Men heeft door honderd en twintig getuygen,
Daen zien dat hy de moord mede heeft verrigt.

Het liegen kan dus Vandenplas niet baten,
Zyn misdaed was bewezen zonneklaar,
Dat hy voor 't recht zich door Rosseel liet raden,
Hy zey ik ben schuldig regters het is waer.
Zy zyn te saemen tot de dood verwezen,
Zy moeten sterven op de guillotien.
Mogt men daer door maetschappy genezen,
Dat er geen moordryen meer geschien !"

Bijlage 2: Onze Belgische doodstrafregeling.

Omdat ik vermoed dat dit velen onder u zal interesseren, laat ik hier kort de doodstrafregeling volgen, zoals ze ook nog vandaag van kracht is.

Ten tijde van de zaak Rosseel gold in België nog het Franse strafwetboek van 22 februari 1810. De regeling van de doodstraf was echter vrijwel dezelfde als de huidige, behalve voor oudermoord. In het nieuwe Belgische strafwetboek van 1867, dat nu nog in voege is, wordt de doodstraf geregeld in de artikelen 8 tot 11. Iedere ter dood veroordeelde wordt onthoofd, tenzij wanneer het oorlogsmisdaden betreft. Dan wordt de executie uitgevoerd met de kogel. De terechtstelling gebeurt in het openbaar, in de gemeente door het vonnis aangewezen. Wanneer een ter dood

veroordeelde vrouw zwanger is, wordt de straf eerst na de bevalling uitgevoerd. De veroordeelde wordt begeleid door de bedienaar van de erediens, wiens bijstand hij heeft verlangd of aanvaard en in een celwagen naar het schavot gevoerd. Daar aangekomen wordt hij uit de wagen gehaald en onmiddellijk terechtgesteld. Er mogen geen executies plaatsvinden op zon- of feestdagen, zowel godsdienstige als burgerlijke. Het lijk van de terechtgestelde wordt aan de familie afgegeven, als die erom vraagt. Deze familie is evenwel verplicht het lijk zonder enig vertoon te doen begraven.

In de praktijk loopt het echter niet zo'n vaart. Bij een ter dood veroordeling door een Assisenhof dient de veroordeelde - en zo hij niet wil de procureur - een genadeverzoekschrift in, dat door de Koning in praktijk altijd wordt aanvaard. In theorie bestaat de doodstraf dus nog, in praktijk niet meer. De laatste normale executie had plaats in 1863 te Ieper, wegens drievoudige moord. Behalve in 1918: toen weigerde Koning Albert totaal onverwacht een genadeverzoekschrift in te willigen van een Belgische onderofficier die een vrouw had omgebracht. Hij wilde niet dat de veroordeelde veilig in een cel zou zitten, terwijl de gewone soldaten hun leven iedere dag op het spel zetten. De veroordeelde werd op 26 maart 1918 te Veurne door de Franse beul onthoofd. Dit was de laatste onthoofding.

Voor de oorlogsmisdaden geldt de dood met de kogel. Deze worden wel nog uitgevoerd. Na de eerste Wereldoorlog werden een 15-tal personen terechtgesteld. Na de tweede Wereldoorlog waren er dat 242. De laatste terechtstellingen werden uitgevoerd in 1950. Sindsdien werd in België niemand meer terechtgesteld.

In het voorstel voor een nieuw strafwetboek wordt de doodstraf door onthoofding weggelaten. De dood met de kogel voor oorlogsmisdrijven blijft echter bestaan.

Bronnen:

- Registers van Burgerlijke Stand, Zedelgem.
- Dienst Bevolking, Zedelgem.
- Dienst Erediensten, begrafenissen en lijkvervoer der Stad Brussel.
- Liedblad uitgegeven in 1848 bij Gambin, Hoogstraat 186 te Brussel.
- Moniteur Belge, september 1847 tot februari 1848.
- Journal de Bruges, september 1847 tot februari 1848.
- Standaerd van Vlaenderen, september 1847 tot februari 1848.
- La Belgique Judiciaire, 23 januari 1848 en 17 februari 1848.
- DE VUYST, J., Het Moordlied in de Zuidelijke Nederlanden in de negentiende eeuw, Aurelia, Antwerpen, 1977.
- VANHAMME, M., Bruxelles, de Bourg Rural à Cité Mondiale, Mercurius, Brussel, 1968.

IN MEMORIAM PASTOOR RAFAEL DUFORT

Op 16 december 1980 overleed Pastoor Dufort in de H. Hartkliniek te Roeselare. Hij werd geboren te Izegem op 3 mei 1920. Hij stamde uit een arbeidersgezin. Hij werd priester gewijd op 8 april 1945. Achtereenvolgens werd hij benoemd tot leraar aan het college te Poperinge op 16 februari 1945; aan het college te Kortrijk op 8 augustus 1945; tot onderpastoor op Zedelgem - Sint-Laurentius op 24 december 1955; tot directeur van het H. Hartinstituut te Sint-Kruis op 3 oktober 1961 en tot pastoor te Pervijze, Sint-Niklaas op 6 augustus 1971.

Bij ons was hij de stichter van de K.W.B. en de K.A.V. Onder zijn proostschap kwam ook de K.A.J. van de grond. Hij startte eveneens met de Kroonwacht (later: Chiromeisjes) die in 1960 haar honderdste lid vierde. Hij hield van zijn parochie die hij talrijke keren doorkruiste met fiets of bromfiets. Nagelaten tekeningen en schetsen zijn eenvoudige bewijzen van zijn kunstenaarsziel. Een hartinfarct zette een streep onder zijn werk hier op Zedelgem.

Willy Peirsegaale.

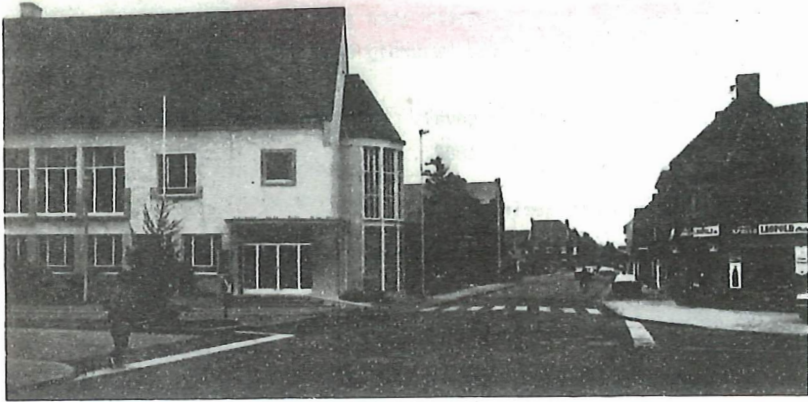
Zedelgem
Een zicht volgens teekening

Dit gezicht volgens tekening situeren we rond het jaar 1895. Twee herkenningpunten zijn het huis Hatse (uiterst links) en de kerk.

De corspronkelijke kaart werd verzonden door Maria Vyncke aan Irma Vanhaverbeke. Het huis gedateerd 1786 is het geboortehuis van Pater Vyncke. In 1895 behoorde het nog aan de familie Vyncke. Onze oudste getuigen vertellen dat in het linkerdeel ervan Adolf Devliegheer woonde, in het midden-deel René Misseeuw en Adèle Devliegheer en in het rechterdeel Mon Rente en later schilder Gaspar Lonnaville - Sylvie Vanhooren. Dit huis werd afgebroken rond 1938.

Het huis in het midden van de kaart moet het Oude Hof van Zedelgem zijn, waarvan reeds sprake is in 1675 (Ronse p. 30).⁴ Onze oudste vertellers spreken van "Viaentjes". August Viaene was klein van gestalte, getrouwd met Leonie Cools. Links van de deur was de herberg en nog verder links lag de "voute". Rechts van de deur was het woonhuis. Het rechtse venster was dat van een "spekkewinkel" (ooit ook hoedenwinkel). Die winkel

was toegankelijk langs een deur die uitgaf op de straat en hier niet zichtbaar is.

Rechts van "Viaentjes", wat verder, zien we de herberg "Sint-Hubrecht" (zie Zilleghem jaargang 1, nr 1)

Het huis helemaal rechts zou dat zijn dat naast de beek staat en de oudst gekende bewoners ervan zijn Louis Stubbe en Idalie Vermout.

Tussen het huis van 1786 en "Viaentjes" stonden later nog "de post" en het huis Berquin, terwijl Viaentjes huis omgebouwd werd in dat van de familie Taveirne. De drie laatstgenoemde huizen staan op geen enkel van deze twee gezichten.

Willy Peirsegaele.

KONINKLIJK PETERSCHAP TE ZEDELGEM, ANNO 1882
LEOPOLD DENOO (1882-1937)

U. Naert

Teikens een zevende achtereenvolgende zoon geboren wordt komt het peterschap vanzelfsprekend toe aan de Koning, waarbij deze zijn naam schenkt aan de bo-reling.

Ook in het verleden was dit het geval. Voor de gemeente Zedelgem gebeurde dit voor de allereerste keer in 1882...

1. Samenstelling van het gezin.

Op 28 april 1865 werd te Zedelgem het huwelijk ingezegend van Seraphin Denoo en Rosalie Moeyaert.

Wie waren de ouders ?

Seraphin DENOO

X

Rosalie MOEYAERT

° Torhout 12.11.1838

+ Torhout 13.05.1913

° Zedelgem 24.08.1843

+ Torhout 06.02.1917

beroep: landwerkmán

beroep: huishoudster

Geloofd zij Jesus-Christus, Amen. (300 d. afl.)
† BID VOOR DE ZIEL
VAN
Seraphin DENOO
RECHTERMOED VAN
ROSALIE MOEYAERT
*geboorte Thourout den 12 November 1838
en vóór haar godvruchtig overleden den 13 Mei 1913*
Hij was lid van 't broederschap van het H. Hart,
de H. Barbara, de H. Apollonia, en de zalige
Karel de Goede.

Hij was een man vol geloof, eenvoudig en rechtinnig,
verstandig, godvruchtig en voorzichtig, zedig en
matig, leidende een vlekloos leven. Hij stichtte elken-
deën, had zijn behagen in 't volbrengen van goede
werken, zóek van God en de menschen was hij heimd.

NOOT verliet hij den weg der rechtvaardigheid; hij
te doen, aan allen goede doen en niemand te bruyt.
H. Anst.

Hij toonde geene draftheid tegen God omdat de kwel-
ding hem overkwam, maar hij bleef onwankelbaar
in de vrees des Heeren.
Ton. H. 15.

Hij vreesde ook niet te sterven; daar hij moest tot
rechter hebben. Deze dien hij in zijn leven gebeden
had.
H. Thak.

LAAT ons dezen overledene niet baklagen, maar zijne
gedachtenis en de voorbeelden van zijn deugdzam
leven in zegening bewaren.

DERBARE *Lehgenote*, bedreef u niet te veel om
onze scheiding, ik zal u voort blijven beminnen en
aan God danken. *den Lieve Kintjes*, komst voort uwe
Moeder al de dagen van uw leven en vergeet ook uwe
vader niet.

Akten van Geloof, Hoop en Liefde. (300 d. afl.)
Druk. W^e P. Vanmaele-Verbeke, Thourout.

† BID VOOR DE ZIEL
van
Rosalie Moeyaert
Weduwe van
Seraphin Denoo
*Geboorte te Zedelgem den 24 Augustus 1843
en godvruchtig overleden te Thourout
den 6 Februari 1917*
Zij was lid van de Confrérie van het H. Hart,
de H. Apollonia en de H. Barbara.

De vrouw die wij beweenden was bezield als eene
uitverkorene des Heere, met de variegste ge-
veens van godshertigheid, heide, onmoedigheid,
zedigheid en verduidelijde.
H. Paulus.

Zij was mildadig voor de goede werken, zij had
mezelf en met den bedrukten en opene hare
hand aan den armen.
Job.

Als eene goede overgemoete heeft zij hare plichten
ten opzichte van haeren man wel vabracht, en
baar lu schezin met wijsheid beleid. Hare kinderen
vooral waren het voorwerp van hare zorgen; zij
heeft ze opzichtricht in een levendig geloof, eene
standvastige aangeleetheid en gehoorzaamheid
aan de H. Kerk. Zij was eene goede meador hoven
al wat men zeggen kan, en weerdig van eewiglijk
in het geheugen harer kinderen te leven.

LEVE KINDEREN en KLEINKINDEREN, al de
schikkingen van den Heer zijn bermertigheid
en genade. Mijn vertrek is rasch en onverwacht,
maar stad wil het zoo, dat zijn heilige wil geschide-
de. Tot wederziens in den hemel.

Zoet Hert van Maria, wees mijne troefucht.
(300 d. afl.)
Zoet Hert van Jesus, wees mijne zligheid.
(300 d. afl.)
Druk. Wed. P. Vanmaele-Verbeke, Thourout.

Kinderen uit dit huwelijk geboren:

1. Julie DENOO ° Zedelgem 09.09.1865
 x met Louis Decock
 + Torhout 10.10.1942
2. Louise DENOO ° Zedelgem
- x ongehuwd
 + Torhout 21.07.1925
3. Jan DENOO ° Zedelgem 17.10.1867
 x met Emelie VERSTRAETE
 + Eernegem 19.02.1933
4. August DENOO ° Zedelgem 07.11.1869
 x met Stephanie VERHAEGHE
 + Aartrijke 29.08.1932
5. Louis DENOO ° Zedelgem
- x met Juliette DESLYPERE
 +
6. Camiel DENOO ° Zedelgem 17.10.1873
 x met Elisa CAERELS
 + Izegem 09.05.1943
7. Charles DENOO ° Zedelgem 07.10.1871
 x Elisa HAESAERT
 xx Octavie MYNY
 + Wijnendale 16.02.1957
8. Henri DENOO ° Zedelgem 26.03.1878
 x Marie MAERTENS
 + Torhout 03.07.1961
9. Leopold DENOO ° Zedelgem 10.03.1882
 x Eugenie VERHAEGHE
 + Wijnendale 22.04.1937

Het gezin bestond dus uit twee dochters en daaropvolgend zeven zonen, waarvan de laatste Leopold werd gekerstend...

2. Uittreksel uit het weekblad "De Thouroutenaar" van zaterdag 25 maart 1882
29e jaar nr 12 :

" Men schrijft ons uit Zedelghem, 17 maart:

Zondagnamiddag 12 dezer, rond 4 ure heeft er te Zedelghem eene buitengewone plechtigheid plaats gegrepen. De vrouw van Seraphin Denoo, landarbeider hier was op 10 maart van eene 7e zoon bevallen. Men verzocht onzen teergeliefden Koning Leopold II peter te willen zijn van den nieuwgeboren vlaming. Als naar gewoonte werd aan dit verzoek voldaan, en Zijne Majesteit noodigde Mr. den Burgemeester der gemeente uit hem bij den doop van den kleinen Denoo te willen vertegenwoordigen hetgeen zondagnamiddag geschiedde. De heer Burgemeester Adriaens hield dus het kind over de doopvont, bijgestaan door vrouw Clemencia Hatse, echtgenote van den heer schepen Modde.

Deze plechtigheid, die sedert menschegeheugenis alhier geene plaats greep, werd de inwoners aangekondigd door het geluid van al de klokken meer dan een uur lang. Het kind verkreeg de namen van Leopold-Kamiel-August-Clement.

Na de plechtigheid in de kerk ging de stoet naar 't gemeentehuis om den nieuwen vaderlander in het register van den burgerstand op te schrijven, waarna er eene ferme flesch lekker druivesap op de gezondheid van onzen teerbeminden vorst en zijnen nieuwen onderdaan werd leeggedronken.

Maar het beste nog van dat alles is dat de ouders van den nieuwgeborene, brave en naarstige landarbeiders, reeds in het bezit zijn van 150 frank, die zij aan de milddadigheid van den vader aller Belgen zijn verschuldigd. "

Bronnen:

- Gemeentearchief - Burgerstand Zedelgem (Zed. + Aartr.)
- Gemeentearchief - Burgerstand Ichtegem (Icht. + Eerneg.)
- Mondelinge mededeling Mevr. Alice DENOO, Wynendale.

EEN WOLF GEDOOD TE ZEDELGEM

J. Pollet

Tijdens het zesde jaar van de Franse Republiek, in de maand Germinal (21 maart - 19 april 1798) werd in de registers van de Centrale Administratie van het Leiedepartement (West-Vlaanderen) het volgende neergeschreven: "*Dans la Commune de Zedelgem un loup a été tué, en germinal, par le citoyen Romain WILLEMS, garde forestier. Il n'y a eu aucun loup ni louve de détruit dans les 39 autres cantons.*" (1). In gans West-Vlaanderen was in dat jaar dus maar één wolf gedood, en dan nog in Zedelgem ! Wat een verschil met lang vervlogen jaren! Toen werden er soms tientallen gedood en dat niet zo maar op één plaats ! Van 1397 tot 1418 werden in het Brugse Vrije maar even 478 wolven naar de eeuwigheid gestuurd. In die periode kwam Aartrijke op de eerste plaats met 53 gedode wolven. Zedelgem doodde er dan 32 en Loppem tussen 10 en 15, wat toch ook een respectabel aantal is (2). Waarom dit alles werd opgetekend komt omdat het bestuur van het Vrije een premie betaalde voor ieder gedode wolf. In 1417 was dat voor een wolvin: 3 lb.par.; voor een oude wolf: 2 lb.par.; voor een 'jagende wolf': 1 lb.par. en voor een welp: 10 s.par. (3). Deze premie, weliswaar in mindere mate, bleef behouden tot het einde van het Oude Regime.

Aartrijke kreeg zo bv. in 1656 een premie van 6 lb. 11 s. 9gr. (4) en in 1663 een premie van 12 lb. 16 s. 8 gr. (5). Wie daarvan ter plaatse profiteerde was de Armendis. Natuurlijk werd eerst een deel van de premie afgenomen om de deelnemers aan de "Wulvejacht" te trakteren op een ton bier. In de Disrekening van Aartrijke 1705 - 1706 lezen we: "*Ontfaen bij forme van Almousse vande prochiaenen deser prochie 1 lb.gr. soo veele sij den Aermen gejoont hebben uut het schieten van eenen wolf*" (6) en in de Disrekening van 1713-1714: "*Ontfaen vanden hooftman ende prochiaenen deser prochie 5 lb. 15 s.gr. ende dat uut het schieten van wolven ten jaere 1715*".(7)

Op het einde van de 18de eeuw was het wolvenbestand in onze streken dan ook zo goed als volledig verdwenen.

"In 1976 bracht de T.V. een uitzending over de wolf, mooie opnamen in verband met het nut van de wolf, zijn bedreigde toestand, ja, zijn zachte aardige natuur. Men zou warempel de wolf voor Roodkapje nemen !" Zo schreef R. CASTELAIN (8). En hij voegt eraan toe: "De geschiedenis van de Goede Oude Tijd leert anders: in 1588 werden er in de kasselrij Oudenaarde alleen 151 personen, merendeels kinderen gedood door wolven." (8)

Waarom het bestuur van het Brugse Vrije een premie gaf om wolven te doden is na het lezen van wat hier voorafgaat wel zeer duidelijk. De wolf was naast kindersterfte en besmettelijke ziekten, zoals de pest, wel een der grootste doodsoorzaken van de Goede Oude Tijd.

Bronnenopgave:

- (1) Rijksarchief Brugge, Leiedepartement nr. 1007, an 6 nr. 114
- (2) Biekorf 1931, p. 110: J.C(laey)s Grof Wild in Vlaanderen.
- (3) Biekorf 1963, p. 114: J.A.Mertens, Wolven in West-Vlaanderen.
- (4) Rijksarchief Brugge, Registers Vrije nr 2030
- (5) Rijksarchief Brugge, Registers Vrije nr 2031
- (6) Kerkarchief Aatrijke nr 90
- (7) Rijksarchief Brugge, Registers Vrije nr 11565
- (8) R.CASTELAIN, Kinderen en hun opvoeding in de Kasselrij Oudenaarde tijdens het Ancien Regime, Oudenaarde 1979, p. 55.